

**Sessió informativa de la Comissió d'Ensenyament i Universitats
amb el conseller d'Economia i Coneixement sobre els objectius i
les actuacions del Departament**

Comissió d'Ensenyament i Universitats

Palau del Parlament, 4 d'abril de 2013

0. INTRODUCCIÓ: EL CONTEXT SOCIOECONÒMIC

Senyor president, senyores i senyors diputats, ara fa unes setmanes vaig tenir ocasió d'explicar a tots vostès en quina situació d'extraordinària complexitat i dificultats ens trobem. Aquest context afecta, evidentment, totes les polítiques que des d'aquest Govern s'han volgut tirar endavant i les que es volen desplegar.

Tanmateix, lluny de paraitzar-nos, esperona encara més la necessitat de fer polítiques i reformes per tal d'optimitzar al màxim tots els recursos que s'aboquen al sistema, que forçosament ha calgut reduir.

Ara fa just dos anys, el març de 2011, vaig comparèixer davant de vostès i vaig plantejar el capteniment d'aquest Govern en la passada legislatura. En aquella compareixença apuntava algunes previsions d'escenari que, malauradament, s'han complert amb escreix, i que han dificultat força l'assoliment dels objectius traçats. No obstant això, vull remarcar que no hem retrocedit en els principals eixos que marquen els nostres objectius. A continuació repassarem les principals actuacions

que s'han dut a terme en l'àmbit d'universitats i de recerca i desenvolupament, i les previstes en els propers anys; en aquest recull també analitzarem dos eixos que són d'especial transcendència en aquest moment per al nostre sistema d'Universitats i Recerca i per al país: la transferència del sistema d'Universitats i Recerca a la societat i la internacionalització.

1. POLÍTICA UNIVERSITÀRIA

1.1. Model català de personal acadèmic

S'ha acordat amb les universitats un model de personal acadèmic que aposta d'una manera clara per la via contractual davant la via funcionarial. Fins al moment aquesta política en altres àmbits, com la recerca, ha donat uns resultats excel·lents.

- o **Sostenible:** Taxa de reposició del 50% de les jubilacions de personal permanent fins arribar a una proporció de 50% PDI permanent – 50% professorat no permanent
- o Que potencia les figures contractuals i que permet retenir i captar talent amb criteris internacionals: **Programa Serra-Húnter** (aprobat el 3/7/2012) i 4/3/13 primera convocatòria internacional oferint 75 contractacions (una mitjana de 25 contractes SH/any)
- o Que permet la potenciació de la qualitat docent i de recerca, mantenint la taxa actual de 10 PDI ETC per cada 100 estudiants ETC: Convocatòria de 822 beques per a **Assistents Docents**. (400 euros/mes)

També s'ha impulsat, en aquests darrers mesos, les beques per a activitats acadèmiques dirigides de suport al professorat de les universitats, per tal de millorar l'atenció a l'estudiantat de grau i màster i per tal de formar els estudiants de doctorat en temes docents (convocatòria de 14 de febrer del 2013).

D'altra banda, pel que fa a la racionalització de la política de postdocs, també s'està treballant per fer, en els propers mesos, una convocatòria oberta d'ajuts per a la incorporació de personal investigador doctor a les universitats públiques del sistema universitari català. Aquesta convocatòria tindrà per objecte contribuir a la creació i transferència del saber en el conjunt dels àmbits d'actuació de les universitats: recerca, docència i transferència de coneixement al teixit socioeconòmic, mitjançant l'atorgament d'ajuts per a la contractació de personal investigador postdoctoral per a desenvolupar activitats acadèmiques i de recerca en el marc d'una universitat pública del sistema universitari català.

1.2. Nova arquitectura del sistema universitari

En aquest àmbit, s'ha establert la **dimensió global**, l'**estructura del sistema** i la **distribució (mapa)** de l'oferta d'estudis del sistema universitari per tal d'avançar en l'encaix entre la demanda i les necessitats socials.

També s'han determinat uns **llindars de qualitat i unes grandàries mínimes** (40 alumnes per als graus i 20 per als màsters) en l'oferta dels estudis.

Actuacions en desenvolupament o pendents de desenvolupament

- **Desenvolupar programes de suport acadèmic** (gestionats des del nou consorci de serveis acadèmics)

- o Programa conjunt d'orientació per a l'accés a l'educació superior (CFGS i universitària)
 - o Programa conjunt de suport als estudis interuniversitaris
 - o Programa de suport a la mobilitat d'estudiants i professors per a titulacions d'oferta reduïda al sistema.
- Posar en marxa **nous graus conjunts de caràcter pilot**
 - o Grau conjunt en Seguretat Pública.
 - o Grau conjunt en Educació Infantil i Primària.
 - o Graus pilot amb denominació, contingut i ciclicitat internacionals.
- Elaborar **una diagnosi i redefinició de part de l'oferta d'estudis**
 - o Comunicació Audiovisual, de Periodisme i/o d'estudis relacionats
 - o Turisme
 - o Arquitectura i d'Enginyeria d'Edificació (futura Ciències i Tecnologies de l'Edificació)
 - o Enginyeria i Agroalimentació
 - o Humanitats i Llengües (6,5% a Catalunya – 12% a Europa)

1.3. Cooperació universitària

Enguany fa trenta-cinc anys de la creació del Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC) i el Consell segueix fent possible una col·laboració imprescindible en el sistema universitari català, resolent la complexa

organització de les **proves d'accés** a les universitats, ordenant de forma justa per mèrits acadèmics els **processos de preinscripció i assignació** de places a les universitats públiques i afavorint acords, ponts de diàleg i de cooperació entre les dotze universitats catalanes i amb l'administració, a través de la Secretaria del CIC i les comissions i grups de treball de tota mena al servei de la **coordinació i la cooperació**.

En les activitats del CIC hi participen estudiants en proves i preinscripcions (uns 58.000), centenars de professors de secundària i d'universitat i la totalitat de responsables de les nostres universitats: els equips rectorals, els presidents dels consells socials o patronats, els gerents i tècnics del personal d'administració i serveis i representants del estudiants, comptant sempre amb la participació de la Secretaria d'Universitats i Recerca. La coordinació amb els Departaments de la Presidència, d'Ensenyament, d'Interior i amb el d'Empresa i Ocupació han estat i han de seguir sent motiu d'especial atenció.

Nous reptes a assolir:

- *Preservar l'accés universitari ordenat*

Les noves iniciatives legislatives del Ministeri d'Educació apunten avui a imposar una revàlida "nacional" per a batxillerat, a fer desaparèixer les PAU i a delegar a cada universitat el tema de l'accés. El 14 de desembre de 2012, en una Junta extraordinària solemne celebrada al Palau de la Generalitat, tot el sistema

universitari català va ratificar la voluntat de preservar a Catalunya un accés universitari ordenat i coordinat. Si cal afegir proves específiques a les de revàlida (fins i tot de català si la llengua no fos valuada en les revàlides “nacionales”) hi ha la voluntat de fer-ho coordinadament i igual per a tothom. Però, per sobre de tot, el procés just de preinscripció i assignació a les universitats públiques, es vol mantenir per no caure en un procés caòtic on molts estudiants haurien d'enfrontar-se a una seqüència de presentacions per poder accedir a una universitat i que trencaria de ben segur la igualtat d'oportunitats. La Generalitat s'oposa al plantejament actual de la LOMCE, però si finalment aquesta fos imposada, pel que fa a l'àmbit universitari, tenim la ferma voluntat d'assegurar un accés universitari raonable. El CIC ha de jugar un paper clau en aquest procés.

- *La millora de la governança universitària*

A aquest punt de la governança m'hi referiré més endavant. Ara només voldria apuntar que el tema de la millora de la governança és un tema clau del Departament d'Economia i Coneixement, és un compromís del programa electoral de CiU i forma part dels acords de legislatura (ERC). El marc del CIC és un marc adequat per facilitar avenços consensuats en aquest camp. Durant 2011-2012 una ponència i una comissió hi ha estat treballant, i el document final són un molt bon full de ruta.

- *Projecció del sistema universitari català arreu*

El CIC ha de seguir impulsant i coordinant la projecció del sistema universitari català al nostre país a través dels Salons de l'ensenyament a Barcelona i Valls; a nivell espanyol a Madrid, Pamplona i Vitòria i, a nivell internacional, en estreta col·laboració amb l'Associació Catalana d'Universitats Públiques, a les fires de l'European Association for International Education, a la fira d'educació superior més rellevant dels Estats Units d'Amèrica, NAFSA, a l'Euroregió Pirineus-Mediterrània, i enguany obrint nous horitzons a Àsia amb l'APAE, sempre en coordinació amb els responsables d'internacionalització.

- *Orientació*

A nivell local en moltes poblacions de Catalunya es vol impulsar un ambiciós *programa d'orientació universitària*. Els canvis d'estudis que cada curs es donen després d'haver fet el primer curs de grau o els temes dels ponts amb els cicles superiors de formació professional fan veure que cal invertir molts esforços en orientació.

- *Noves iniciatives*

El CIC ha de seguir desenvolupant noves iniciatives en temes d'atenció a l'estudiantat amb discapacitats, en processos de millora de la formació inicial dels mestres i professorat de secundària, en orientació i inserció laboral, foment de l'esport universitari, etc. En

especial els grups de treball nous formats ja el 2011 han de seguir apostant per l'atenció a la diversitat, per la qualitat docent, per les pràctiques en empreses, pel cultiu de l'esport, és a dir, fent viables accions que sovint són interuniversitàries i interdepartamentals.

- *Finalment, en aquest àmbit de la cooperació universitària voldria fer una última remarca: l'impuls que s'ha donat als serveis consorciats*
 - o S'ha aprovat la creació del Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (CSUC) per la Junta del CIC de 10 de maig de 2012 fusionant el CESCA i el CBUC.
 - o S'ha posat en marxa el projecte "Col·laboratori Interuniversitari de Recursos d'Aprenentatge en Xarxa" (CIRAX) el qual pretén que la creació i compartició de recursos d'aprenentatge en línia permeti l'accés del professorat a una gran diversitat de material que l'ajudi en la millora de la seva pràctica docent, així com l'optimització de recursos humans i econòmics. I ja s'està treballant per incorporar noves àrees de serveis consorciats en aquelles activitats que es consideri que poden tenir millor resultats si es fan conjuntament:
 - Administració electrònica
 - Serveis TIC
 - Central de compres

S'estima que l'estalvi per al conjunt del sistema universitari públic serà de 20 M€ anuals.

1.4. Nova política de preus i beques i nou model de finançament

La situació d'extraordinària complexitat i dificultats també ha afectat l'àmbit universitari. Però crec que s'ha treballat molt i en diferents direccions perquè l'afectació a l'activitat del sistema sigui la mínima possible. Només algunes dades de **CONTEXT**:

- El finançament a les universitats públiques es va reduir un 20% entre els exercicis 2010 i 2012. Això equival a 160 M€ de reducció.
- La nova política de preus públics ha permès incrementar els recursos disponibles de les universitats públiques en 53,5 M€ (45,7 M€ de graus i 7,8 M€ de màsters), tot i haver destinat 23,1 M€ a la política de beques EQUITAT i a haver de cobrir la part corresponent a la matrícula dels estudiants amb beca del Ministeri, ja que aquest no ha assumit com a propi l'increment de preus que permet la seva pròpia normativa.
- Les universitats, per adaptar-se a aquest nou context financer, han dut a terme importants esforços de contenció i priorització de la despesa que han estat acompanyats de les reformes estructurals impulsades pel Govern de la Generalitat de Catalunya, especialment en matèria de personal, de preus públics, de programació d'estudis i d'eficiència en els serveis universitaris.

- Entre les actuacions que les universitats han començat a ponderar per incrementar els ingressos i reduir les despeses de funcionament s'ha inclòs la realització d'actius immobiliaris.

Els eixos de la nova política de preus públics i beques

- Per als estudis de graus (i de cicles pre-Bolònia) s'ha definit i aplicat una **nova política de preus** més equitativa combinada amb una política més intensa de **beques (Equitat)**.
- El nou sistema de preus estableix 6 llindars diferents de renda familiar computable que permeten modular les aportacions dels estudiants al cost dels seus estudis.
- Els preus públics dels crèdits matriculats per primera vegada se situen en el 25% del cost i aquest és el preu que abonen només els estudiants amb rendes més altes (llindar 6).
- Els estudiants amb les rendes més baixes gaudeixen d'una minoració (beca EQUITAT) en el preu dels crèdits matriculats equivalent al 50%, es a dir, els preus que paguen equivalen al 12,5% del cost del servei que reben (llindar 1).
- Els estudiants amb rendes compreses dins els llindars 2 a 5 gaudeixen de minoracions progressives en els preus (40%,30%, 20% i 10%) respectivament.

- Aquest nou sistema de preus no ha tingut impacte sobre la matrícula. El nombre d'estudiants i de crèdits matriculats s'ha mantingut quasi idèntic al del curs anterior (-0,2% i -0,4%, respectivament)
- Per als estudis de **màster** s'han adaptat els preus a la normativa estatal que obliga a discriminar en el preu entre els màsters conduents a professions regulades (més econòmics) i els que no condueixen a aquest tipus de professions (més cars), tot i que la Generalitat ha autoritzat els Consells Socials de les universitats a aplicar una bonificació del 30% en el preu dels crèdits d'aquests darrers. Aquesta possibilitat ha estat aplicada de forma quasi generalitzada per les universitats.
- La matrícula de màsters, segons les primeres dades provisionals, ha mostrat un descens del 8,5% en el nombre d'estudiants matriculats i del 9% en el nombre de crèdits matriculats. És aventurat assegurar que el descens de la matrícula sigui motivat per l'increment de preus ja que, en el procés d'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior dels nostres estudis, i fruit de la diferent durada dels antics estudis de cicle curt i dels nous estudis de grau el nombre de titulats universitaris en el seu conjunt s'ha reduït un 15%.

Estabilitat

- És significatiu l'augment de visitants al Saló Futura d'enguany, que pràcticament s'ha doblat. Això demostra l'alt grau d'interès per l'oferta de màsters de les universitats.

Sobre la política de beques pròpies i la del MECD:

- Com acabo de dir, aquest nou curs acadèmic 2012-2013, i molt lligat a la nova política de preus públics, s'ha incorporat el sistema de **Beques Equitat**, ja iniciat el passat curs com un pla pilot, i del qual s'han beneficiat més de 27.000 estudiants de les universitats públiques catalanes i de la UOC.

Els recursos per al finançament d'aquestes beques s'han obtingut del 25% del major ingrés de les taxes acadèmiques.

L'objectiu del nou sistema de beques ha estat afavorir que el preu final a pagar per l'estudiantat a les universitats s'establís d'acord amb els ingressos nets de la seva unitat familiar. A partir d'una acreditació econòmica per la qual s'establí el llindar de renda de la unitat familiar de l'estudiant, aquest coneixia la minoració que se li aplicaria en el preu final de la matrícula. Aquesta minoració anava del 10 % de l'import dels crèdits matriculats per primera vegada en les rendes més altes fins a un 50% per a les rendes més baixes.

Per tal de ser sensibles al context econòmic actual, la convocatòria també preveu un sistema de revisió al qual es poden acollir tots aquells estudiants que al·leguin causes sobrevingudes en la situació econòmica i familiar.

En els últims anys s'ha observat que molts estudiants catalans, possibles beneficiaris del sistema estatal de beques, no les sol·licitaven. Per aquest motiu, i amb la intenció de poder treure el màxim profit possible de les beques del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, s'ha demanat a tots els estudiants susceptibles de ser beneficiaris d'aquestes beques que sol·licitessin una acreditació de caràcter econòmic amb la qual, si complien els requisits, podrien formalitzar la matrícula universitària sense cap pagament previ dels preus públics.

Aprofito per remarcar que mantenim la reivindicació de reclamar el traspàs de les beques que, com saben, ha estat reiteradament exigít en les comissions de traspassos pels diferents governs de la Generalitat.

Per últim, hem de lamentar que, a partir del Reial Decret 1000/2012, (de 29 de juny, pel qual s'estableixen els llindars de renda i patrimoni familiar i les quanties de les beques ajuts a l'estudi, per al curs 2012-13), el Ministeri decidís que seguiria pagant als estudiants beneficiaris d'una beca del Ministeri el preu del crèdit dels estudis universitaris

acordat en el curs 2011-2012, i que correspon al 15 % del cost total i no al 25 % aplicat a Catalunya. Aquest diferencial de menys ingressos de les nostres universitats s'ha compensat amb els majors ingressos del preu de la matrícula per tal que l'estudiant no es veiés afectat per aquesta decisió presa de forma unilateral per part del Ministeri.

- Nou programa de **préstecs per al pagament fraccionat de la matrícula**, també impulsat per l'AGAUR. S'ha negociat amb diferents entitats financeres per tal de cercar préstecs o crèdits tous i facilitar el finançament de la matrícula universitària:
 - o El préstec permet el finançament del 100% de l'import de la matrícula, amb un interès reduït, dels estudis de primer i segon cicle, grau, màster, postgrau i/o doctorat, sense cap mena de garantia i després de la verificació que l'estudiant no tingui deutes (menys els deutes ocasionats amb les companyies teleoperadores i/o de comunicació).
 - o Crèdit obert amb una amortització màxima de 10 anys i per un import total de 18.000 euros.

Aquesta actuació és fruit d'un conveni de col·laboració entre l'AGAUR i les entitats financeres Banc de Sabadell i Caixa d'Enginyers.

- Nous projectes en l'àmbit de l'AGAUR:
 - o Gestió íntegra de les beques MECD per part de l'AGAUR:

S'està treballant amb totes les universitats catalanes a fi i efecte que aquestes deleguin a l'AGAUR, mitjançant el corresponent conveni de col·laboració, la seva part de gestió de les beques universitàries convocades pel MECD.

Amb aquest projecte podrem millorar moltíssim tota la gestió de les beques dels nostres estudiants, ja que l'agència aconseguirà una de les principals funcions per a la qual va ser creada: la de gestionar totes les beques del sistema universitari català de manera eficient i eficaç. Al mateix temps, aconseguirem ser l'única interlocució davant el Ministeri pel que fa a les beques universitàries i aconseguirem, també, que les universitats deixin d'esmerçar els esforços que destinaven a la gestió de les beques per destinar-los a altres tasques amb més valor afegit, com poden ser la informació, l'orientació i el guiatge en la tasca, avui tant necessària, d'obtenir nous recursos.

- o Introduir ajustos en el sistema de preus i beques EQUITAT en tres direccions principals:
 - Millorar i donar més intensitat a la informació adreçada als estudiants, especialment la que s'ha d'oferir directament des de les universitats
 - Simplificar els processos de gestió
 - Ajustar els llindars amb la finalitat de cobrir una proporció més gran d'estudiants entre els beneficiaris.

La revisió del model de finançament de les universitats públiques:

La Junta del CIC ha acordat iniciar els treballs per **revisar el model de finançament de les universitats públiques** sota les premisses següents:

- o Ha d'integrar una anàlisi actualitzada dels possibles escenaris econòmics a mitjà i llarg termini.
- o Ha de fomentar la millora de la qualitat, l'eficiència i la internacionalització.
- o Ha d'incentivar les universitats perquè s'orientin més al creixement qualitatiu que al quantitatiu i que prioritzin créixer en aquella part de la seva oferta acadèmica (grau, màster i doctorat) en què es poden assolir majors quotes d'excel·lència i ha d'incloure nivells diferenciats d'acreditació de qualitat.
- o Ha de considerar una estructura de costos docents més simple, segons el grau d'experimentalitat (en relació amb els ingressos per matrícules), amb intensificació per recerca i ha d'estar dissenyat de manera que incorpori incentius per a la qualitat acadèmica i criteris de sostenibilitat econòmica que siguin clars, identificables i traslladables internament a les universitats.
- o Ha d'incorporar per a cada universitat un finançament per objectius personalitzat vehiculat mitjançant un contracte-programa amb la universitat.

- o Han de potenciar polítiques conjuntes que millorin l'eficiència dels serveis universitaris i que actuïn com a elements transformadors.

És important aprofitar el potencial de la compra pública de les universitats i del nou Consorci de Serveis Universitaris per a la creació de teixit tecnològic avançat que pugui esdevenir exportador

1.5. Governança

Per acabar aquest bloc de política universitària, vull referir-me a un tema que és molt important per al futur de les nostres universitats, com s'ha demostrat en altres àmbits: la governança.

Abans, però, em referiré a una altra actuació concreta que cal fer:

- Nova Llei de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, AQU Catalunya, amb els objectius de:
 - o Consolidar la independència respecte a l'administració i a les universitats
 - o Evolucionar en els processos d'avaluació per a la millora cap a la discriminació per nivells de qualitat
 - o Simplificar i concentrar en temes d'alt valor acadèmic afegit
 - o Contribuir a millorar la transparència del sistema universitari
 - o Potenciar la dimensió d'internacionalització en els processos d'avaluació de les universitats
 - o Contribuir a potenciar el model català de sistema universitari

o Potenciar el model català d'agència d'acreditació d'abast internacional

- Com els explicava en parlar de la Cooperació Universitària, la Ponència per l'estudi de la Governança de les Universitats del Consell Interuniversitari de Catalunya ha presentat l'informe que conté les propostes que considera que haurien de tenir cabuda en el marc legal que l'Estat estableixi. Resumidament:

1) Reforç de l'autonomia de les universitats: organitzativa, financera, de gestió de personal i acadèmica. Rendició de comptes: l'avaluació d'impactes i resultats.

2) Especialització i la diferenciació.

3) Universitat de Patronat, amb persones procedents de l'acadèmia i de la societat. Fixa l'estratègia, aprova pressupostos, avaluació i la rendició de comptes i nomena el rector o rectora.

4) Patronat (òrgan de govern) + Consell de Direcció (òrgan executiu) + Senat Universitari (consulta i participació)

5) Estructures internes més reduïdes: poques unitats bàsiques, adaptades a la singularitat de cada universitat. Responsables nomenats pel rector/a, formen part del Consell de Direcció.

6) Relacions Govern-Universitat: "contracte de confiança" amb objectius generals, recursos, calendari i mecanismes d'avaluació i de rendició de comptes.

7) Agència autònoma de finançament, que assumeix i canalitza l'aportació pública a la universitat, i garanteix la independència operativa i l'aplicació de criteris d'excel·lència acadèmica i objectivitat.

8) Una política de preus i ajuts a l'estudi que garanteixi l'equitat del sistema i la igualtat d'oportunitats.

9) Generalització de la via contractual enfront de la funcional per a les noves posicions de professorat permanent a la universitat.

10) Política de personal més oberta, amb una mobilitat més gran, amb incentius per a la selecció i captació de talent. Les universitats han de tenir capacitat de contractar, avaluar, remoure i establir les condicions per a la seva promoció, negociar les condicions salarials i definir la naturalesa de les condicions de treball.

- Com han pogut veure, de l'informe de la Ponència per a l'estudi de la Governança a les Universitats, la meitat de les conclusions es podien dur a terme en el nostre àmbit, i ja s'han posat en pràctica. L'altra meitat depèn de legislació d'àmbit estatal. Treballarem per poder-les canviar.
- La governança és un dels reptes més importants que tenim damunt la taula. Fa 15 anys vam impulsar una reforma en l'àmbit de la recerca (governança i atracció i retenció de talent) que ha fet possible el salt

endavant que ha experimentat la recerca al nostre país, i que ara els comentaré. Forma part del que els deia al començament de la meva intervenció: són palanques de canvi. En l'àmbit universitari ara hem obert la palanca de l'eix de retenir i atreure talent, i ara necessitem obrir la de la governança.

2. POLÍTIQUES DE RECERCA

Malgrat les dificultats existents, aquest Govern no ha cessat de treballar en el que considerem que són els tres principals eixos que marquen el camí de l'excel·lència: el talent, els centres de recerca i les infraestructures. Així, l'any 2012, la mitjana d'increment pressupostari per a aquests tres eixos prioritaris va ser d'aproximadament el 8%, mostrant el clar compromís per la continuïtat de les polítiques d'excel·lència.

Fa dos anys els deia “en el curs normal dels esdeveniments, ara hauria arribat l'hora de repassar estructures i consolidar”. I afegia que “aquesta necessitat s'accentua perquè les circumstàncies no són normals”. Des d'aquell moment, la situació ha adquirit una major dificultat, en tots els àmbits, i la necessitat de consolidar i refermar el compromís es fa encara més peremptòria per poder mantenir les continuïtats essencials. Ara, més que llavors, l'escenari que ens dona l'àmbit estatal és més complex i cal, més que mai, mirar cap a Europa.

També és cert que, en aquest dos anys, el nostre sistema ha seguit la tendència ascendent en indicadors d'excel·lència: avui dia Catalunya se situaria com el tercer país de la UE en nombre d'ajuts del Consell Europeu de recerca per habitant, i també en aquests 2 anys Catalunya ha consolidat el seu paper com a node de coneixement al Sud d'Europa. La competitivitat assolida no admet retrocés.

L'atracció i retenció de talent: “Consolidar el sistema i millorar-ne la sostenibilitat, malgrat els adversos escenaris”

En els darrers 12 o 15 anys el sistema català d'R+D s'ha convertit en un model d'èxit. Fruit d'unes polítiques de finançament de la recerca que han prioritzat el talent i l'entorn, Catalunya ha fet un salt espectacular. Com a exemple, una dada: el fet que amb un 1,5% de la població europea, els nostres investigadors publiquen el 3% dels articles científics que es fan a Europa, i la seva captació de projectes competitius en peu d'igualtat amb la resta del continent és un 50% superior a la que ens correspondria per població.

En gran part, aquest èxit ha estat possible gràcies al sistema de centres CERCA, al programa de captació i retenció de talent ICREA i a la construcció en el territori d'unes infraestructures singulars amb capacitat vertebradora.

El programa ICREA d'atracció i retenció de talent competitiu internacionalment s'ha consolidat com un dels èxits de l'R+D europea, fins al punt que els 235 investigadors ICREA de Catalunya concentren el 42% de les concessions del Consell Europeu de Recerca. Cal destacar que cada ICREA genera 7 llocs de treball directes. El talent és un eix prioritari d'aquest govern en matèria de recerca, i el segueixo subscriuint amb la mateixa fermesa.

L'esforç pressupostari que s'ha fet en aquest sentit és molt gran, i el continuarem mantenint. Voldria destacar només la capacitat que encara tenim per captar investigadors amb el programa ICREA. És rellevant que, en un entorn advers, Catalunya manté el prestigi de ser un dels principals nuclis de coneixement d'Europa: rebem les mateixes sol·licituds, del mateix nivell i captem el mateix nombre d'investigadors. Les dades a dia d'avui són molt destacables: dels 235 ICREA contractats fins al moment, un 40% provenen de centres de la Unió Europea i un 20% de centres dels Estats Units, més que de Catalunya i de la resta de l'Estat, respectivament.

Això és mèrit tant dels nostres centres de recerca com de les nostres institucions, que ofereixen un entorn atractiu per als investigadors d'arreu, com del propi programa ICREA, que, com ja vaig voler destacar en la compareixença de fa dos anys, ha respost magníficament als objectius pels quals va ser creada i que té un paper que segueix sent fonamental al sistema. Aprofito doncs per anunciar la continuïtat sense sobresalts del programa ICREA, d'acord amb les previsions que es van fer a l'origen.

Pensant en el futur del nostre talent, hem posat en marxa el programa de Doctorats Industrials, però m'hi referiré més endavant.

Els centres de recerca

Fa dos anys ja els parlava de la singularitat del sistema propi de centres de Catalunya, que d'altra banda vostès ja coneixen: gestió amb criteris privats, vocació científica, flexibilitat, obertura, independència. internacionalització, retiment de comptes a posteriori i avaluacions de missió i compliment

- Complint el que els avançava llavors, els centres CERCA s'estan avaluant per comitès científics externs, d'acord amb procediments i estàndards internacionals. És un exercici de transparència consensuat amb els centres, que facilitarà a aquests i als seus òrgans de govern informació objectiva per a la presa de decisions i que permetrà mantenir i reforçar l'excel·lència del sistema. El procés es prolongarà durant tot el 2013.
- El capteniment del Govern és continuar amb l'aposta pel sistema de centres i grans infraestructures, com a fonaments del nostre sistema. I això vol dir: continuïtat pressupostària, negociacions amb l'Estat i blindatge de competències.
- Aquest sistema es pot veure amenaçat, no obstant això, per algunes rigideses legislatives. Per tant, i seguint com a objectiu primer consolidar el sistema d'R+D de Catalunya, en la Llei 7/2011, del 27 de juliol, de mesures fiscals i financeres, aprovada pel Parlament de Catalunya el 20 de juliol de 2011, i que acompanya els pressupostos

de la Generalitat per al 2011, consta l'exempció dels articles 64 a 67 als centres CERCA i a ICREA, en disposicions en matèria de personal que s'oposin al seu règim de plena autonomia. Amb aquesta exempció, es protegeix l'autonomia financera i de personal dels centres de recerca de Catalunya i de la contractació de personal científic de primer nivell.

- En aquesta mateixa línia de protegir la singularitat del sistema, el Govern de la Generalitat està treballant i seguirà negociant amb el Govern de l'Estat propostes de flexibilització de les regulacions extraordinàries que l'Administració General de l'Estat ha imposat a centres de recerca i investigadors, proposant excepcionar el sistema d'alguns requeriments que frenen la seva competitivitat. Com a exemple, els diré que alguns grups de recerca i institucions del país se'ls han denegat projectes per no obtenir un informe favorable d'hisenda prescriptiu per trobar-se en una comunitat autònoma que no compleix els objectius de l'Estat de dèficit fiscal. És a dir, l'administració general de l'Estat aplica criteris no científics per a la concessió o denegació d'ajuts competitius, i aquest Govern està treballant per relaxar aquests criteris que frenen la competitivitat del sistema de recerca.

2.1. Grans instal·lacions i equipaments científics

- Pel que fa a les grans infraestructures, hem avançat molt en aquests dos anys: avui dia el Sincrotró està funcionant a ple rendiment, amb 7 de les seves línies de llum en explotació i les primeres activitats de recerca en marxa, amb una important utilització per grups ubicats a Catalunya, però també d'arreu.

També avui dia, a diferència de fa dos anys, ja està funcionant al BSC el *Mare Nostrum* 3. Amb l'operació d'adquisició d'aquesta nova màquina, es multiplica per 10 la potència del supercomputador i el BSC puja posicions als rànquings internacionals.

I el CNAG (Centre Nacional d'Anàlisi Genòmica), que no tenia assegurada fa 2 anys la seva continuïtat, segueix ara seqüenciant el genoma de la leucèmia limfocítica, activitat que ens permet seguir formant part del Consorci Internacional del Genoma del Càncer, a més de gaudir d'una infraestructura clau per als investigadors del país.

- En aquest mateix capítol "entorn", mereixen especial esment els esforços que està fent aquest Govern per garantir la sostenibilitat dels parcs científics i tecnològics de Catalunya. S'ha treballat amb les direccions dels parcs, els patrons locals públics i privats locals, les universitats i, especialment, amb l'Administració de l'Estat.

L'estratègia ha estat racionalitzar els espais, acordar una major implicació dels patrons, negociar un alleujament dels deutes (moratòries i pròrrogues) i disseny de plans de viabilitat *ad hoc* amb el MINECO i els parcs afectats.

2.2. Revisió de l'organització del sistema. Noves fórmules

En la compareixença de 2011 vam parlar també de fins a quin punt el nostre sistema era ric, divers i, possiblement, una mica complex. Un dels reptes marcats llavors era l'ordenació del sistema. També, l'Acord de Govern de 2 d'agost de 2011, sobre mesures de racionalització i simplificació del sector públic, instava a formular estratègies de reordenació que incidissin especialment en la millora de l'eficiència organitzativa.

El president Mas es referia fa uns dies a aquesta necessitat de millorar l'eficiència, adduint que Catalunya "pateix d'un excés de centres universitaris i de recerca petits i disseminats" i que cal unir esforços i "treure suc" d'on pugui sortir més rendiment. És el mateix que ens han recomanat els observadors internacionals que han analitzat el nostre sistema.

- Un cop ja ha quedat clara la fermesa en la voluntat de reordenar el sistema perquè guanyi massa crítica i sigui més sostenible, hem posat en marxa iniciatives per incentivar la presentació de propostes

de baix a dalt (“*bottom-up*”). El programa SUMA, dissenyat per incentivar aliances dins del sistema (gerències compartides, fusions d'institucions o integracions d'unitats entre d'altres), ha fet aflorar diverses propostes dels propis agents, sis de les quals han estat aprovades i en diferents fases del procés.

Amb aquesta iniciativa, i amb els processos d'avaluació de la qualitat del sistema, s'estan dibuixant programes de col·laboració que s'espera que en algun cas portin a fusions reals entre institucions que permetin optimitzar recursos econòmics i de personal. Un exemple recent d'èxit és la fusió entre l'ICN i el CIN2 (**ICN2**), per crear un hub a la UAB al voltant de la nanotecnologia, i que serveix alhora per apropar el model CERCA al CSIC. Estan també en marxa altres operacions en coordinació entre el departaments d'Economia i Coneixement i el de Salut, per tal de sumar massa crítica al voltant dels instituts de recerca hospitalària.

Considero important destacar aquí que d'aquests processos esdevindrà un volum igual d'investigadors i grups, i que la reordenació del sistema en menys entitats i més eficients és clau per mantenir la seva sostenibilitat.

- Mantenim la voluntat de posar en marxa durant la legislatura iniciatives puntuals com són el programa Prova't per finançar actuacions de prototipatge i valoració, amb fins a 1,5 milions d'euros

de Fons FEDER, els projectes pilot de compra pública innovadora o projectes d'atracció d'inversió d'alt valor afegit com el projecte Barcelona KEY (Knowledge Economy Yard), liderat per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i l'Ajuntament de Sant Adrià de Besòs. Altres exemples són un conveni amb l'Obra Social La Caixa per finançar la transferència de tecnologia de centres de recerca. Altres accions en aquesta línia els he comentat abans en el capítol de talent: els doctorats industrials o l'apropament dels programes de doctorat a la indústria.

- Finalment, per acabar amb aquest punt, vull recordar que en la darrera compareixença en aquesta comissió els vaig dir que la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació havia de recuperar el seu caràcter de fundació privada i ser vehicle principal per canalitzar iniciatives de cooperació público-privada. La fundació ha recuperat el seu caràcter privat a mitjan de 2012.
- Tots els elements de millora de l'organització enllacen amb les competències estatutàries en matèria de recerca. Amb aquest propòsit, i com ja avançàvem en la compareixença de 2011, estem impulsant un marc legislatiu propi, i elaborant un projecte de llei per desplegar les competències estatutàries en recerca, garantir la continuïtat de la política científica i reforçar el règim d'autonomia de les entitats de recerca catalanes: la primera Llei de la Ciència de Catalunya, que es portarà al Parlament en els propers mesos.

- Igualment, i en aquesta línia, seguim desplegant el Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació. La Comissió de seguiment va ser convocada el 27 de juny de l'any passat, on van assistir els representants dels agents signants del PNRI.

En aquesta reunió, es va presentar l'Informe de seguiment 2011-2012 i es va fer la proposta de compromisos prioritaris per al seguiment del Pacte Nacional per a la Recerca i Innovació (PNRI) 2012-2013. Es va acordar per consens:

- Continuar el compromís del Govern amb el desenvolupament del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació.
- Continuar el compromís de tots els agents amb les tres principals prioritats del Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació: talent, recerca capdavantera i innovació.
- Revisar els indicadors per fer més àgil el seguiment de les accions del Pacte.

3. LA TRANSFERÈNCIA DE CONEIXEMENT: El Sistema Universitari i de Recerca com a motors del desenvolupament econòmic del país i als serveis de l'economia productiva i de la creació d'ocupació

Un repte vital per al nostre sistema i per a Catalunya és aconseguir convertir universitats i centres de recerca en un motor de desenvolupament econòmic i social que ajudi a donar resposta als reptes del nostre país en tots els àmbits i que el nostre sistema productiu, el que existeix i el que pot existir, trobi a les universitats i al sistema de recerca el soci científic, tecnològic i formatiu amb el qual pugui consolidar projectes.

Actuacions dutes a terme:

- S'ha posat en marxa el **Pla de Doctorats Industrials** amb la finalitat de generar oportunitats favorables per a promoure aliances a mitjà i llarg termini entre empreses i universitats, mitjançant el desenvolupament de projectes de recerca col·laborativa públicoprivada i de situar estudiants de doctorat en condicions d'incorporació a l'empresa.
- Aquesta iniciativa està impulsada pel Departament d'Economia i Coneixement en coordinació amb el Departament d'Empresa i

Ocupació i compta ja amb propostes concretes de projectes dins del programa pilot.

- o Així, s'està desenvolupant una primera experiència pilot amb 18 projectes de Doctorat Industrial. Els estudiants són contractats per les empreses que assumeixen els corresponents costos salarials i socials. La Generalitat aporta el finançament complementari per assegurar un elevat nivell de formació del doctorand i afavorir l'èxit dels projectes.

- o Es preveu fer abans d'aquest estiu la primera "crida" per a la presentació de projectes RDI definits entre les empreses i les universitats als quals hauran de postular els candidats a desenvolupar la tesi.

- S'ha dut a terme una experiència pilot per incrementar el nombre de pràctiques externes que fan els estudiants de grau.

Actuacions en desenvolupament o pendents de desenvolupament

- Per tal d'incrementar el valor dels titulats universitaris com a agents de dinamització empresarial i de millora de la competitivitat es volen impulsar actuacions per assegurar:
 - o Integrar en la formació superior el desenvolupament de competències d'emprenedoria (i intraprenedoria)
 - o Incrementar l'orientació empresarial dels estudis i preparar els estudiants per treballar en un entorn global

- o Incrementar el nombre de titulats universitaris que fan pràctiques externes en el marc de la seva formació
 - o Incentivar les sinergies entre les universitats tècniques i científiques i les escoles de negoci o les facultats d'administració d'empresa i de ciències econòmiques.
 - o Fer participar més activament el teixit empresarial en els processos d'avaluació i millora de la qualitat dels estudis universitaris, així com incrementar la seva presència en patronats lligats a les universitats i als centres docents.
- Crear estímuls entre el personal docent i investigador de les universitats perquè incrementin la vessant aplicada de les seves investigacions i perquè s'orientin a la transferència de tecnologia i coneixement a l'entorn productiu.
- Impulsar un programa d'intercanvi de professorat i de professionals entre l'acadèmia i l'empresa.
- També s'està impulsant, d'acord amb les universitats, introduir canvis en els programes de doctorat per augmentar l'aportació d'ajuts procedents del món privat.
- S'estan estudiant vies per facilitar l'intercanvi de professorat i de professionals entre l'acadèmia i l'empresa, en col·laboració amb el Departament d'Empresa i Ocupació

Per acabar aquest punt, i tot i que també m'hi referiré més endavant, vull assenyalar que la gran oportunitat, en la qual estem treballant el Departament d'Economia i Coneixement i el d'Empresa i Ocupació, és l'estratègia RIS3 (Research and Innovation Smart Specialization Strategy) per concentrar els recursos en coneixement cap a l'especialització econòmica.

També, s'han acordat i s'han posat en marxa accions entre el Departament d'Economia i Coneixement i el Departament d'Empresa i Ocupació pel que fa als centres CERCA i TECNIO, amb l'objectiu d'apropar la recerca al teixit productiu.

Tot i que la transferència de coneixement no és estrictament competència d'aquest Departament, per un exercici de responsabilitat duem a terme accions que vénen a sumar-se a les que realitza el Departament d'Empresa i Ocupació, exercint les competències pròpies. Hem demostrat en els darrers 10 anys que som molt capaços de generar coneixement de primer nivell. Justament, el gruix de l'aportació del nostre Departament a la transferència de coneixement són els 30.000 graduats i els 1.600 doctors que cada any transfereixen les nostres universitats i centres al sistema, persones formades perquè el món privat aprofiti el seu coneixement.

4. INTERNACIONALITZACIÓ

Tenim un sistema universitari i de recerca amb prou força i amb prou capacitat de competir, i al mateix temps de cooperar internacionalment, per assolir l'objectiu d'esdevenir el nucli preeminent de l'educació superior i recerca, de coneixement en definitiva, al sud d'Europa.

En l'àmbit estrictament universitari:

- S'està treballant amb les universitats per impulsar l'expansió del nostre sistema captant estudiants forans i creant centres docents fora de les nostres fronteres (Projecte Marroc).
- S'ha impulsat la creació del Barcelona KEY com a exemple concret en la línia de fomentar l'arribada a Catalunya de projectes d'inversió de nova activitat de recerca, empresarial de valor afegit i acadèmica de primer nivell internacional per reforçar el rol de Catalunya com a node econòmic i de coneixement.
- En col·laboració amb l'Associació Catalana d'Universitats Públiques, el sistema universitari català ha estat present a les fires de l'European Association for International Education, a la fira d'educació superior més rellevant dels Estats Units d'Amèrica, NAFSA, a l'Euroregió Pirineus-Mediterrània, i enguany obrint nous horitzons a Àsia amb l'APAE, sempre en coordinació amb els responsables d'internacionalització.

I les actuacions en desenvolupament o pendants de desenvolupament

- **Promoure una oferta internacionalitzada de postgraus d'excel·lència** basada en les àrees de més qualitat del conjunt del sistema universitari de Catalunya per a donar-li visibilitat i projecció.
- Per tal d'incrementar el valor dels titulats universitaris com a agents d'internacionalització de l'economia catalana cal **garantir un nivell suficient de competència en terceres llengües**, especialment l'anglès. En aquest sentit, establim com a requisit per graduar-se un nivell d'anglès (B2) homologable al First Certificate of English. També es vol incrementar el nombre d'assignatures impartides en anglès i la participació en programes de mobilitat internacional.
- Les universitats com a elements d'acompanyament en els grans projectes de projecció exterior de l'economia catalana (Plans concrets per regions del món: Rússia, Xina, Brasil, Magreb, Israel,...).

Pel que fa a la recerca

- La participació catalana en l'R+D europea és molt rellevant, més del doble del que ens pertocaria per percentatge de població a Europa. A data d'avui, Catalunya ha rebut del darrer Programa Marc europeu (2007-2013) 574 milions d'euros, el doble de fons del que va rebre del programa anterior.

- En particular, la rellevant participació catalana en projectes estrella de la CE com són, entre d'altres, les comunitats de coneixement i innovació de l'Institut Europeu de Tecnologia, el projecte PRACE de supercomputació, o els grans projectes de col·laboració internacional al voltant de les tecnologies més innovadores, els FET (Future Emerging Technologies) flagships, representen una gran oportunitat de captar fons europeus per a recerca. A tall d'exemple, els dos projectes FET flagship rebran fins a 2.000 milions d'euros en 10 anys i Catalunya hi té grups liderant i treballant en tots dos.
- Pel que fa a altres projectes internacionals, aquest Govern manté el seu compromís amb el Laboratori Europeu de Biologia Molecular (l'EMBL) per emplaçar al Centre de Regulació Genòmica de Barcelona una de les seves seus en xarxa. Durant 2012 s'ha avançat força en el projecte, i s'hi seguirà treballant en el futur.
- Quant a seus europees, s'ha ubicat a Barcelona l'oficina de l'Acadèmia Europea per al Sud d'Europa i la Mediterrània, les activitats de la qual es dirigiran a la dinamització de la recerca, l'educació i la innovació, en especial, de les ciències socials i les humanitats.

PER TANCAR LA INTERVENCIÓ

En el context restrictiu en què ens trobem, i al qual em referia ja fa dos anys amb gran preocupació, Europa ens ofereix quantitats importants de fons competitiu per a recerca. El programa Horitzó 2020, dotat amb 70.000 milions d'euros per a R+D+I, ofereix noves oportunitats. Catalunya està molt alineada amb l'estratègia europea de recerca i en bona posició per accedir a una part d'aquests fons. El Govern ha fet públic el seu posicionament respecte a Horitzó 2020, d'acord amb els agents del sistema i aspirant a influir en les directius del programa. És una gran oportunitat per a Catalunya ja que els nostres grups són molt actius en aquest context. Per fomentar aquesta activitat, seguirem impulsant accions per facilitar la participació dels investigadors catalans al que queda de setè programa marc i després a Horitzó 2020.

Però la més gran oportunitat que ens ofereix Europa és l'estratègia regional d'especialització intel·ligent (RIS3). A cavall entre la internacionalització i el foment de l'economia del coneixement, el Departament d'Economia i Coneixement està treballant en col·laboració amb el Departament d'Empresa i Ocupació per identificar confluències en la matriu capacitats-especialitats on posar en marxa grans projectes i programes transformadors i dissenyar accions en política d'R+D+I amb un enfocament de desenvolupament econòmic, dins d'una agenda de dimensions europees.

L'objectiu és orientar els fons FEDER i Fons Social Europeu concentrant els recursos en coneixement cap a l'especialització econòmica.

Moltes gràcies.